

גדול יותר וזמן יותר. משום כך ברצוני להעיר מספר הערות לדבריו. "מיספר הערות" אלה תפסו את עיקר נאומי של אשכול. זה היה טבעי, כי הנאום שלנו היה היחיד שחרג ממיסגרת ההסכמה הכללית, זולת דברי הקומוניסטים. ועם הקומוניסטים לא רצה אשכול להתחכך, מתוך אמונה שבניגוד לנו, אין הם משפיעים על הציבור בארץ ועל גורמיהוּן: **לוי אשכול** (בתשובה על קריאת-ביניים של תופיק טובי); זאת היא הסתה עוינת ל- ישראל מפני. מי שט לב להז' אני מניח שאפילו ברית-המועצות לא שמה לב לשיטנה שלך. לי חשובים יותר הדברים של ח"כ אבנרי. כי לגביהם חושבים אולי: סוף-סוף הוא משלהם. תחילה ענה ראש-הממשלה על דברי לגבי היחס לגמאל עבד-אל-נאצר. בנאומי, יום לפני כן, דיבר אשכול על "שאיפת ההשתלטות הנאצרית" כתימן, על הצבא המצרי, המנסה לשחא לדכא את השכטים" שם, על "הסלידה מן הגוכחות המצרית". הוא אמר כי שליטי מצריים "מוצצים את לשד העם", והעלה על גס את "סרובן (של מדינות-ערב) להשתעבד לשלטון מצריים, המתעטף באיטטלה של אחדות ערבית". עתה, בנאומי השני, בעיקבות הנאום שלנו, השמיע אשכול הכרזה רחבה יותר חיובית, שיש לה חשיבות מדינית מרובה: שאין ממשלת ישראל רואה במישטרו של עבד-אל-נאצר כשלעצמא אויב: **לוי אשכול**: אין זו אמת שיצאתי אתמול בהתקפת-מחץ על נאצרי; ולא מפני שחלילה אינו ראני לכך. אולם מסרתי היתה אחרת לגמרי. מסרתי היתה תיאור המצב. תיאור הפילוג

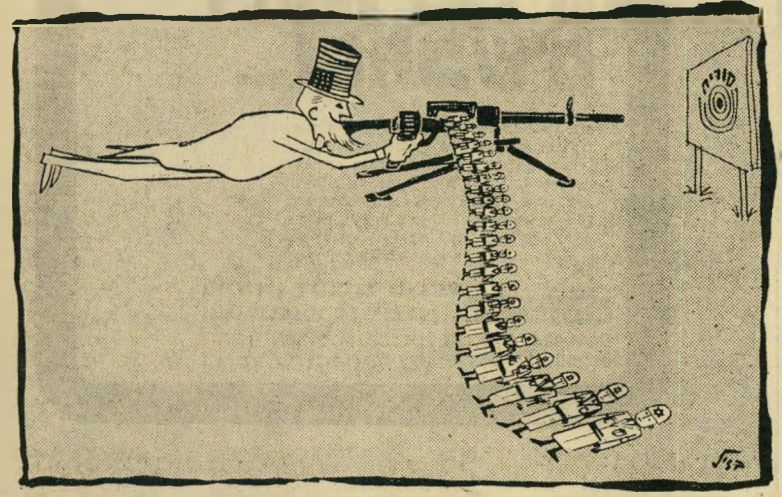
אריה בן-אליעזר (גח"ל): ההבדל הוא בכך שהוא מתפלל לאלוהים, ואתה מתפלל לנאצר. **אורי אבנרי**: אני לא מתפלל בכלל. אני מתנגד לתפילה מכל סוג שהוא. לא מפני הרע שבתפילה, אלא מפני שהמתפלל עלול לחשוב שהתפילה פוטרת אותו מפעולה ממשית לשינוי המצב.

כוח-חירום של האו"ם בגבול סוריה

למישטר ישראלי אמיתי דרושות שתי זרועות: זרוע אחת מגינה, המבטיחה את הבטחון ואת החיים, וזרוע שניה פועלת, מונפת קדימה, זרוע מיתקפת-השלום. הגורם המרכזי של המצב בגבול הסורי הוא שכל העם הסורי שונא אותנו, יותר מכל עם אחר. **פעולה צבאית גדולה, משפילה, תחרוף שינאה זו. זאילו תפקידנו הוא לפעול לשינוי האווירה, לשינוי האקלים, בסוריה: זכעם הערבי כולו.** לכך דרושה יוזמה פוליטית רוצפה וסבלנית. יש מקום ליוזמה קצרת-טווח. אני מציע לממשלת ישראל ליוזם את הקמתו של כוח-חירום של האו"ם שיוצב על הגבול הסורי, דוגמת זה המוצב על גבול מצריים. זה יתן לממשלת דמשק את האפשרות המכובדת לבלום את פעולות אל-פתח, מבלי להיחשב לבוגדת בעיני המוני סוריה. מעבר לזה יש צורך ביוזמות ארוכות-טחה, אשר ישנו בהדרגה את האקלים. באו"ם עומד להיפתח התיכוח על בעיית הפליטים. אני קורא לממשלת ישראל לעשות לפחות גיטטה שתתפרש כתווזה, לקראת פתרון צודק. שאיננו מתנכלים לרצון המוני ערב להתקדמות לאומית וסוציאלית. לא די בדיבורים. יש להוכיח זאת במעשים משכנעים, ואני מוכן להציע. **הבעייה של הרגע היא "אלי-פתח". אבל הבעייה של הדור היא השלום. אל נשכח אותו לרגע!**

"נאצר ידוד של אבנרי"

עד כאן הנאום שלנו. הוא שינה במידה ניכרת את אופיו של המשך התיכוח, עד לנאום-הסיכום של ראש-הממשלה, שהיה מוקדש בעיקרו לתיכוח עם נאום זה. תחילה דיבר דויד הכהן, יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. הוא תיאר תמונה דמיונית של המצב במצריים, כאילו נלהב העם המצרי למלחמה בישראל, בגלל הרעב והעוני השוררים שם. **דויד הכהן**: ... ההרפתקן מושך את העם למלחמה, כדי להראות לו איזה שנה מזריחה, כדי להראות לו איזה צילום של הצלה ממצבו. זה המצב במצריים. **אורי אבנרי**: בהחלט לא! אין לזה שום קשר עם שום מציאות! זה פרי דמיון שלך! **דויד הכהן**: חבר-הכנסת אורי אבנרי, זה עתה שמעתי את דבריך. על כל מילה שלך, או כל משפט שלך, יכולתי להוסיף נאום מקיף, אבל אמרתי לעצמי: דויד הכהן — התאפק, עזוב את אורי אבנרי, פעם אחת הסתבכתי איתך בפינרצה, מספיק לי. למדתי את העניין איתך, מספיק לי. **אחרי שקבע כי עבד-אל-נאצר הוא האויב הגדול, תבע הכהן לנהל מדיניות-חוץ שתספק את ארצות-הברית, כדי להשיג ממנה נשק:** **דויד הכהן**: ... אם זה יעמיד אותנו בפני נקיטת עמדה בינלאומית לגבי מדינות אלו, לדעתי זה יתכן. אינני רוצה בזה, אבל אם הדבר קובע גורל מדינת ישראל, אין לחשוש מכך. **אורי אבנרי**: האם נמכור את מצפוננו בוויאט-נאם? האם נדגול ברצח-עמים? **דויד הכהן**: אינני רוצה עכשיו להתווכח איתך. אשר לוויאט-נאם, לא חששתי להיכנס לפולמוס על כך גם בעתונות. דובר חרות, אריה בן-אליעזר, לא הצטרף רק למקהלה כללית זו, אלא אף עלה עליה.

הקאריקטורה שעליה נאם לוי אשכול

במחנה אויבינו. במיקרה זה אינני אומר אפילו פילוג במחנה הערבי. הפילוג במחנה הערבי לא היה מעורר בי שמחה רבה, אילולא היה אויבנו. שחשתי שחשוב שייאמר בנכסת — וישמע זאת חבר-הכנסת אבנרי וחבר-כנסת אחרים — שעוד לא ירדו השמיים לארץ. כאשר עושה סוריה מהן שהיא עושה. חשבתי שטוב שנדע שרק לפני שנתיים-שלוש העננים היו כבדים יותר. עברו שלוש שנים ומשהו נשתנה. חבר-כנסת אינו צריך לשים כפי דברים שלא אמרתי. אין לי כל עניין בהתקפת-מחץ על נאצר, אם נאצר יספד בעניינינו הוא, בענייני מצרים, בה יושב עם של שלושים מיליון איש, שאליבא דכולם אינם חיים בנחותות ובעושר.

עניין של קאריקטורה

לאחר מכן הגיב אשכול על ההצעות הממשיות שהשמענו — וזאת בצורה מורה ביותר. הצעתנו העיקרית היתה ליוזם את הצבתו של כוח-חירום של האו"ם לאורך הגבול הסורי. במקום לנתח הצעה זו, לאשר או לפסול אותה, טען שהיא "מחשידה" את ישראל. הכיצד? **לוי אשכול**: נדמה לי שהיה זה חבר-הכנסת אבנרי שהציע מיספר תרופות. אך נדמה לי שבצעם התרופות, שהוא מיעט לנו, כלולה החשדה שישראל היא באמת מחרחרת-מלחמה, שהיא אינה רוצה בשלום, שהיא אינה רוצה בשקט על הגבולות. אילו חשב זאת רק איש אחד, היתה לכך משמעות אחרת. אבל לדברים אלה מקסימים רבים. על טענתי כי הרמטכילי, בהכריוו על הצורך ללחום ב"מישטר" הסורי, שפך שמן על המדורה, השיב ראש-הממשלה בהתקפה נגדית:

לוי אשכול: חבר-הכנסת אבנרי אמר שדבריו של אדם זה או אחר שפכו שמן על גלגליהם של מחרחרת-המלחמה. האם ידוע לך, חבר-הכנסת אבנרי, שהקאריקטורה על המשאבה המפורסמת של הנפט, הפולטת חיליים יהודיים, שנתפרטמה בעיתונך, שפכה שמן על מדורת האובה, והשתמשו בה נגדנו בויכוחים ובידורים רבים? לקאריקטורה זו (שאגב, לא הראתה משאבה, כפי שהיה נדמה לראש-הממשלה, אלא מיקלע) חזרו אשכול כמה פעמים — ומדבריו מסתבר כי דברי העולם הזה הוזכרו בשיחות בינו לבין השגריר הסובייטי, ואולי גם שגרירים אחרים.

בדחתו בהחלט את הצעתי לעשות לפחות גיטטה לקראת פתרון בעיית הפליטים, דיבר בפאתוס אמיתי. הוא פנה אלי (ישבתי בדיוק מולו):

לוי אשכול: לאלה המדברים ומזכירים לנו כל פעם את הפליטים, אני אומר: פעמיים חזיקו את ישראל, ואינני מדבר על ישראל זו אשר מדובר עליה בכתבי-ההקודש, אשר מדובר עליה בתנ"ך.

מה עוד תרצו מאתנו? מה עוד יכולה ישראל לעשות? אם לא להושיט את צווארה לשחיטה? מדוע אתה לא מגלה לנו זאת? מה שגילית, יחד עם הקאריקטורה בעיתונך — הוספת שמן על גלגליים רצחניים!

אורי אבנרי: זה איננו נכון, אדוני ראש-הממשלה.

לוי אשכול: אבל היות ושמעתי זאת מפי הגבורה עצמה, אל תשאל אותי מפי איזו גבורה. אני סומך על כך שחבר-הכנסת מבינים. שמעתי מפי הגבורה את העדות הזאת! בכל זאת ברצוני לקיים מה שאמרתי, כי חשבתי שמוטב לי הפעם לא להתפלמס, כאשר היה ברור ומובן, כמעט מן הרגע הראשון, שהכנסת כולה — ובעניין זה באמת אפשר להגיד "הכנסת כולה" — מאוחדת, משום שגם יוצאי-הדופן אומרים: נכון, הממשלה נהגה יפה מאוד, טוב מאוד, הוכיחה יכולת. ונכון מה שאמרתי (בפנותו אלי): נחוצה גם גבורה על-ימנת לא להשתמש בנשק. אני מודה, נחוץ גם קצת כוח-החלטה וגבורה לממשלה. אני מודה בכך.

אגב, המונח "יוצא הדופן", בלשון יחיד או רבים, הופך בהדרגה לשם-לואאי לסיעתנו.

כן, אבל מה זה יעזור?

אחרי שפסל, ללא ויכוח של ממש, את הצעותינו לגבי ייוזם כוח-חירום, עריכת מיתקפת-שלום בעיית הפליטים וכיו, לא הצליח אשכול לענות על השאלה האחת, החשובה: איך

הכהן

אריה בן-אליעזר: נראה שהסכנה היסודית למלחמה סוסאלית נגד ישראל הוא ידיו של חבר-הכנסת אבנרי, גיבור המירוח התיכון, נאצר. כדי לבסס את התיאוריה שלו, התעלם בן-אליעזר לחלוטין מן המציאות הקיימת במרחב. כך, למשל, התעלם מכך שהנשיא אל-חביב בורגיבה נמצא עתה בכרית הדוקה ורישמית עם המלך פייסל, המלך חוסין וחאסן. **אריה בן-אליעזר**: ... תראה איך מתייחסים לבורגיבה, כשהוא דורש את ביצוע ההחלטות של האו"ם. כל המדינות הערביות, ללא יוצאת מן הכלל, הכריזו עליו כבוגד, ומבחינת בורגיבה אין זה קובע מה הכלסת אומרת, אלא מה אומרות המדינות הערביות עליו. **אורי אבנרי**: אבל היילה טילאטי דרש השבוע שלום בין ארצות-ערב וישראל, והתקבל למחרת היום על-ידי עבד-אל-נאצר! הדבר לא הפריע לבן-אליעזר, שהוסיף לתאר בצבעים קודרים את המזימות הנוראות של המנהיג המצרי, עד שיסעתי את דבריו בקריאה: **אורי אבנרי**: זו דמונולוגיה, לא פוליטיקה! אין שום קשר נפשי, ולוא אפילו שלילי, בין ראשי המישטרים הקיימים בעולם הערבי ובישראל. הם שייכים לעולמות שונים. במשך דור שלם התרגלו לנאום מוגולוגים, עד כי כלל אינם מסוגלים עוד לשמוע, ולא כל שכן להבין, מה אומר וחושב הצד השני. מגולדה מאיר ועד אריה בן-אליעזר, ממש דיין עד יצחק רפאל, דיברו החיכים תוך חוסר הכנה מוחלטת לגבי המתרחש בעולם הערבי. לנגד עיניהם עומד עולם ערבי דמיוני, כפי שאינו קיים אלא בתעמולה הישראלית. התועמלנים שיכנעו את עצמם. יתור מכל בלטה תופעה מסוכנת זו בנאום התשובה של ראש-הממשלה.

"ההד של דבריו גדול יותר"

לוי אשכול קם והכריז כי כלל לא התכחך להשיב לויכוח, אלא ששינה את דעתו בשמעו את הנאום שלנו.

לוי אשכול: לא היה ברצוני, לפני שעה או שתיים, להגיב על הדברים שנאמרו אמש (בחלק הראשון של הויכוח), אך לאחר ששמעתי היום כמה נאומים נוספים, אני רואה צורך להעיר אי-אלה הערות. חבר-הכנסת אבנרי מדבר תמדי בנוסח פלוראליס מגייסטאטיס. ההד של הדברים הוא

* הכהן התכוון לועידה האחרונה בפינרצה, בה הצביעו כל הנציגים הערביים, הצרפתיים והאיטלקיים עם אורי אבנרי, בעוד שדויד הכהן נשאר במיעוט מבוסל.

** בלאטינית: לשון-הרבים של המלך. המלכים נוהגים לדבר בלשון "אנחנו". אני רגיל להשתמש בסינגולר זה כדי להדגיש כי הדעות שאני משמש להן פה בכנסת אינן דעות של יחיד, אלא של לפחות 14. בוחרי ששלחו אותי לשם.